

NECHCEME SE BÁT!

Domácí násilí je problém, o kterém se mluví

Autorka: Petra Havlíková, studentka žurnalistiky a gender studies

Mnoho lidí neví, kolik žen se někdy během svého života setká s domácím násilím. Je jich více než třetina. Ne všechny byly dlouhodobě bity nebo psychicky vydržovány. Některé třeba odešly po první facce, ale mnohdy zůstanou s násilníkem velmi dlouho. „Manžel mě týral dvanáct let. Nebil mě fyzicky, ale psychicky se to nedalo vydržet,“ tvrdí jedna z týraných žen, která si nepřeje uvést pravé jméno. Říkejme jí paní Kamila.

Domácí násilí má mnoho forem. Ať už je to fyzické, psychické, sexuální či ekonomické. Podobný je scénář těchto vztahů. „Násilníci se většinou velmi rychle vrhají do vztahu a velice okatě projevují lásku. Po čase se ale začnou stávat podivné incidenty, které oběti svádějí na to, že partner je opilý nebo přepracovaný. Později se útoky stupňují a napadaný člověk ztrácí sebevědomí a nedůvěřuje si,“ popsala typický vývoj právníčka pomáhajícím obětem domácího násilí Markéta Hamrlová.

Nejen v Brně se domácím násilím zabývá takzvaný interdisciplinární tým pro domácí násilí. Jsou v něm zastoupeny policejní jednotky, sociální a zdravotní odbory magistrátu a neziskové organizace pomáhající obětem. „Ceníme si dobré spolupráce s týmem, je to možnost, jak si předávat zkušenosti a aktivně spolupracovat,“ myslí si vedoucí odboru prevence městské policie Brno Luboš Fiala.

Pomoc obětem není lehká. Organizací, které se týraným ženám věnují, je v Brně několik. Pokud oběť hledá útočiště, může se obrátit například na některý z azylových domů, které nemají veřejnou adresu, a kde budou ženy i jejich děti v bezpečí. „Azylový dům poskytuje krizové nebo přechodné ubytování pro oběti domácího násilí. Na bezpečnost klienta/ky je kladen důraz v první řadě a vše je zdarma,“ upřesnila Martina Vejlupeková z azylového domu Helena.

Podobnou zkušenost má i paní Kamila, která už tři měsíce v takovém zařízení žije. „Teď už

normálně jím a spím, nemyslím na nepříjemné situace a hlavně je neočekávám. S manželem jsem nebyla schopná usnout na více jak tři hodiny,“ popsala svou situaci paní Kamila.

Není jednoduché se zachovat správně, když například člověk vidá sousedku s modřinami, ale podle Hamrlové je chybou nedělat nic. „Rozhodně nemůžete tolerovat násilí. Záleží na tom, jaký máte se sousedkou vztah. Já například svou sousedku považuji za kamarádku, takže mezi námi existuje vztah důvěry. Přímou bych se jí zeptala a poskytla bych jí informace o násilí a o možnostech řešení,“ radí Hamrlová.

Dotýká se těch, které milujete.

Vydání těchto novin umožnil Nadační fond Slovak-Czech Women's Fund podporou projektu *Nechceme se bát!*

Slovak-Czech Women's Fund je nadační fond, jehož posláním je přispět k společnosti, ve které budou ženy moci plně využívat svá práva. Slovak-Czech Women's Fund působí v České republice a na Slovensku. Byl založen v roce 2004 Nadací Open Society Fund Praha a Nadací Otvorenej Spoločnosti Bratislava. Ambicí je změnit tradiční vztah donorů a grantistů na partnerské vztahy pojící dárce, donory, ženské iniciativy a ženy.

Týden akcí proti násilí na ženách pořádají:

Domov sv. Markéty

NECHCEME SE BÁT!

Úplná elektronická verze novin včetně zdrojů na www.zenskaprava.ecn.cz.

Kontakt:

NESEHNUTÍ Brno
Kampaň Ženská práva jsou lidská práva
třída Kpt. Jaroše 31, 602 00 Brno
Tel./fax: 543 245 342
e-mail: brno@nesehnuti.cz

Redakce:

Petra Havlíková, Kristýna Pešáková,
Kristýna Rytířová

Sazba a grafika:

Denisa Kuglerová

Vytisknuto na recyklovaném papíře.

Děkujeme dobrovolnicím NESEHNUTÍ
za korektury článků!

Mezinárodní den proti násilí na ženách

Autorka: Kateřina Plesková, dobrovolnice kampaně Ženská práva jsou lidská práva

Mezinárodním dnem proti násilí na ženách (International Day of the Elimination of Violence against Women) byl Valným shromážděním OSN v prosinci 1999 vyhlášen 25. listopad. Valné shromáždění OSN přitom vyzvalo vlády jednotlivých zemí, mezinárodní organizace i jednotlivé neziskové organizace, aby na tento den pořádaly akce zaměřené na zvýšení povědomí o tomto problému. Rozhodnutí o vyhlášení Mezinárodního dne proti násilí na ženách bylo přijato i s ohledem na Deklaraci o eliminaci násilí na ženách z prosince 1993 a na Všeobecnou deklaraci lidských práv i řadu dalších deklarací.

Jako den proti násilí na ženách byl 25. listopad připomínán neoficiálně od roku 1981, kdy byl takto vyhlášen ženskými organizacemi v Kolumbii na památku sester Mirabalových, politických aktivistek z Dominikánské republiky. Ty byly brutálně zavražděny roku 1960 na pokyn dominikánského diktátora Trujilla.

V České republice je Mezinárodní den proti násilí na ženách připomínán téměř pravidelně od roku 1995, zejména prostřednictvím aktivit neziskových organizací zabývajících se problematikou ženských práv. V současnosti hlavně organizacemi, které pracují na poli boje proti násilí na ženách, ať už formou přímé pomoci ženám—obětem násilí či pořádáním nejrůznějších informačně—vzdělávacích akcí.

Vzhledem k tomu, že 10. prosinec byl vyhlášen Mezinárodním dnem lidských práv, je řada aktivit zahrnována do tzv. 16 akčních dní proti násilí na ženách. Ženské organizace a občanské skupiny se po celém světě zapojují v období od 25. listopadu do 10. prosince do této společné kampaně s cílem posílit pomoc obětem násilí, prevenci a prosadit vznik nových či dodržování stávajících právních norem.

Obět: To ponižování bylo nejhorší...

Autorky: Martina Vejlupeková, o. s. Magdalenium a Petra Havlíková, studentka žurnalistiky a gender studies

Říkejme jí třeba paní Kamila. Je jí sedmačtyřicet, pochází z ciziny a podniká. A stala se obětí domácího násilí. Její muž se k ní choval jako ke kusu hadru, jeho rodina ji bila. V tomto prostředí žila dvanáct let, než se jí konečně podařilo odejít.

Jaký je váš příběh?

Přemýšlím, jak to mám říct. Násilí bylo spíš psychické, fyzicky mě bila jeho rodina. Hlavně jeho sestra, mám od ní poškozený krční obratel a kvůli tomu mám problémy s páteří. Všechno špatné viděli na mně. Musela jsem pracovat, rodit děti, vychovávat je. S nikým jsem se

nesměla bavit. To bylo těžké, já jsem velmi komunikativní.

Nemohla jsem dělat to, po čem jsem toužila. Když vám to nedovolí jednou, nedovolí vám to už nikdy. Když se mě zastaly děti, řekl jim otec, že mě nemají poslouchat, že ženská není nic a na nic nemá právo. Tak jsem se rozhodla, že to musí skončit a hledala jsem pomoc na sociálce, pak na druhé. Ale řekli mi, že se dvěma dospělými dětmi a dvěma nezletilými nikam nemůžu. Rozhodla jsem se počkat, až děti vyrostou. To se stalo v roce 2000.

Když si dcera našla práci a syn dokončil školu, konečně jsem měla možnost poradit si sama a obrátila jsem se na Magdalenium. Nejdřív jsem zavolala na tísňovou linku a zepetala se, zda by bylo možné se ubytovat. Během tří dnů jsem vše probrala se sociální pracovnící a i s dětmi se přestěhovala do Magdalenia. Tam už je všechno jiné, máme tu svůj klid. Konečně

jsem mohla spát, dřív jsem spala tak dvě tři hodiny denně. Byla jsem úplně zničená.

Jak dlouho vás manžel týral?

Trvalo to dvanáct let. Ale ze začátku to bylo úplně jiné. Byl příjemný, slušný. Ale když jsme se vzali, všechno se změnilo, jako by to byl jiný člověk. Úplně se mu změnil výraz tváře, nikdy bych nevěřila, že se takto může někdo změnit.

Jaké mělo násilí formu?

Spíš psychickou. To ponižování bylo nejhorší, velmi sprostě mi nadával. A přitom to poslouchaly děti i sousedi. Byl schopen říkat o mně hrozné věci komukoli. Fyzicky mě napadala spíš jeho rodina. Dokonce mě donutili podepsat, že na ně nepodám trestní oznámení. Spoléhalo na to, že jako cizinka nemám na nic právo.

Co nejhoršího se vám ve vztahu stalo?

To nejhorší je to, že jsem tak zmlácená, a že jsem to nemohla už vydržet psychicky. Když

pochopili, že vydělávám peníze, musela jsem začít platit za všechno možné. Třeba za vodu. Ačkoli mě nutili nosit vodu z blízké studny, místo používat normální vodu z kohoutku, musela jsem platit třeba patnáct tisíc korun ročně. Počítala se mi každá pračka, kterou jsem vyprala, každá sprcha. Stejně to bylo s elektřinou. Zakazovali mi dívat se na televizi, svítit a další věci.

Když se podíváte zpětně na váš vztah, byly už na začátku nějaké signály, že je něco špatně? Už třeba před svatbou?

Před svatbou ne. On se choval slušně, nedělal nic zlého. Jen když jsem byla poprvé v jejich domě, zeptala se mě jeho matka, jestli jsem těhotná. Řekla jsem, že ne a ona se mě zeptala, co tam teda dělám. Co jim chci ukrást... Řekla jsem, že jim nechci nic ukrást, že se s jejich synem milujeme a chceme spolu žít. Ze začátku jsem nemohla ani do jejich domu, bydleli jsme v konírně, neměli ani koupelnu. A do jejich koupelny jsem se jít umýt nemohla. Chtěli, abych se koupala jenom v sobotu a ve vodě, ve které se předtím umývali oni. Říkala jsem jim, že to není hygienické a ani příjemné... Tak jsem se musela sprchovat v práci.

Proč jste s partnerem zůstávala?

Kvůli dětem. Obvykle to každý dělá kvůli dětem. Děti byly úžasné, už jako malé si chtěly přivydělávat na brigádách. Synovi přitom bylo

jenom třináct, čtrnáct let, ale v práci tvrdil, že je starší... Ted', když jsou samostatné jsem se rozhodla, že nebudu trpět ani minutu. Jen je pro mě těžké, že jsem tady sama, že tady nemám celou svou rodinu.

Přemýšlela jste nad odchodem?

Ano, delší dobu. Přemýšlela jsem nad tím od roku 2000, ale neměla jsem kdy a jak odejít.

Byly vaše děti svědky násilí nebo je dokonce někdo bil?

Byly svědky všeho. Ty starší ne, protože se to odehrávalo v době, kdy nebyly doma. Ale nejmladší syn to všechno viděl. Byl vystresovaný, pořád se za mnou schovával, plakal a říkal, ať jdeme někam pryč. Dětem naštěstí nikdo neublížil, vždycky jsem je učila, že se nesmí do ničeho plést a musí se držet dál.

Kontaktovala jste někdy policii?

Ano, jednou. Chtěli to všechno svalit na mě, že já jsem bila švagrovou. Obrátilo se to proti mně. Ptala jsem se, jak je možné, abych já ji bila a přitom měla sama modřiny. Rodina mě tenkrát prosila, abych si nebrala advokáta, abych nepodávala žalobu.

Snaží se v současnosti partner o kontakt s vámi nebo dětmi?

Spíše s dětmi. Zpočátku se snažil i se mnou, ale uvědomil si, že to nepůjde. Nemáme mezi sebou žádný kontakt.

Cítíte se v současnosti v bezpečí?

Ano, spíše se cítím v bezpečí, protože tady se ke mně chovají všichni velmi hezky. Když se zpozdím a nedovolám se, hned mi volají, jestli je všechno v pořádku. Když jdeme něco vyřizovat, zeptají se, jestli nepotřebujeme pomoci. To je teď pro mě nejlepší, abych se cítila v bezpečí. Ted' už normálně jím a spím, nemyslím na nepříjemné situace a hlavně je neočekávám. Když se vrátím z venku, někdo se mě zeptá, jaký jsem měla den. Když jsem byla s manželem, tak na mě okamžitě začal někdo rvát, že je něco špatně, že něco není udělané. Nemohla jsem pochopit, že tohle je normální život.

Máte nebo měla jste chuť se někdy pomstít?

Ne, nikdy jsem neměla chuť se mstít. Je to nesmyslné. Pro mě je to nesmyslné. Pomstou nedokážu nic. Nedokážu, že jsem o tom hodně přemýšlela. Spíš když se nepomstím, dokážu, co jsem za člověka.

Co byste poradila ženám, které musí řešit podobnou situaci?

Na to mám velmi hezkou myšlenku. Je pro ženy, které se nemohou rozhodnout, co dělat. „Pokud nevíte, kam jdete, je zcela jedno, kterým směrem se vydáte.“ A pro ty, které už se rozhodly: „Jestli chcete mít něco, co jste předtím neměli, musíte udělat něco, co jste nikdy předtím nedělali.“ To mám pověšené v kanceláři, podporuje to lidi, aby se nikdy nevzdávali.

Myslíte, že by se měly neziskové organizace více medializovat?

Ano, reklamy je málo, ženy nevědí, kam se mají obrátit. Mělo by se o tom podávat hodně informací, aby si ženy mohly stoupnout na vlastní nohy a překonaly to. Je to velmi zajímavé, když se dostanete na opravdové dno a cítíte tu ruku, která vás vytahuje a dává vám sílu na dýchání a na život.

Chcete něco dodat?

Chtěla bych, aby se více podporovaly pomáhající organizace a lidé, kteří tuto práci dělají. My potřebujeme tu pomoc a organizace nás často podporují z vlastních financí, mají malé možnosti. Potřebovaly by více podpory.

Redakčně kráceno. Celý rozhovor na www.zenskaprava.ecn.cz.

Nebudme lhotejní! aneb pomoc oběti domácího násilí

Autorka: Jitka Čechová, psychologka o. s. Persefona

Domov. Co pro nás znamená?

Snad lze říci, že v přáních a představách většiny lidí je místem prohrátým lidským teplem a láskou. Místem, kde čerpají síly do dalšího dne. Místem, kam se mohou uchýlit, když se cítí slabí a bezbranní. Místem, kde mají soukromí a bezpečí ...

Je možné, že Váš domov je přesně takový. Bohužel každý to asi říci nemůže... a tak si na chvíli představme, že ve Vašem domově je někdo, koho máte rádi, ale také se ho bojíte. Nevíte, kdy na Vás bude křičet, že jste nemožná, neschopná, odporná, ošklivá a k ničemu. Že ostatní jen obtěžujete a neumíte vychovávat děti. Za všechno můžete Vy, i za to, že Vás bije. Bude Vám tiše šeptat do ucha, že Vás jednou zabije a nikdo se tomu nebude divit, a když Vás nezabije, tak Vás dostane do blázince a nikdy nevidíte své děti. Občas Vás přitiskne ke zdi, něco zasycí či zařve, přidusí Vás, kopne, udeří pěstí či dlaní.

Tento koncentrát nadávek a výhrůzek (a nemusí zůstat jen u nich) se rozloží do několika let, ve kterých doufáte a věříte v rodinu. Pozorujete, že chování partnera se postupně zhoršuje ve smyslu intenzity a frekvence útoků. Ale máte naději, že krizová období jsou jen dočasná. Překážky je přeci třeba překonávat. Víte, že ty těžké a násilné okamžiky mají i své konce a přichází „klid“, ve kterém se dá žít. Ale přemýšlíte, čím to, že to u Vás takto je. Je Vám úzko. Bojíte se o své situaci s někým mluvit. Bojíte se, že se splní některé výhrůžky. Stydíte se. Zvažujete. Váháte. Nevíte. Máte strach ze špatného rozhodnutí. ... jste v tom sama. Těžko se Vám vysvětluje, proč žijete v takových podmínkách tak dlouho ... obáváte se odsouzení a nepochopení. Mlčíte. Nemáte sílu. Možná čekáte na impuls. ...

Takové místo určitě není příjemným a bezpečným domovem. Takové místo je plné nejrůznějších problémů, které odborná veřejnost shrnuje pod pojem „domácí násilí“. Výše nastíněná situace se zdá být soukromou záležitostí, ale to je omyl. Především z toho

důvodu, že rodiny a vztahy postižené domácím násilím zpravidla potřebují vnější intervenci.

Téma domácího násilí se stále více dostává do povědomí veřejnosti, a to především díky aktivitám a snahám institucí/organizací pomáhajících obětem domácího násilí, médiím i státním institucím. Reprezentativní výzkum agentury STEM ukazuje sílící povědomí o tom, že je potřeba pomoci obětem domácího násilí. Ale víme, jak oběti domácího násilí pomoc poskytnout?

Pokud nechceme být lhotejní vůči domácímu násilí, kterého si všimneme, ale současně si nejsme jisti tím, jak pomoci, pak uvažme následující možnosti a podněty.

Když se pokusíme s obětí mluvit o domácím násilí, musíme být připraveni na to, že nás možná odmítne. Ale to nevadí. Semínko bude zaseto. Oběť může pak vyhledat pomoc sama.

Podle toho, jaký máme vztah k týrané osobě, můžeme začít nepřímo: „Četla jsem... Viděla jsem... Nikdo si to nezaslouží... Ještě, že tu existují odborná pracoviště... jedno je tadyhle...“ nebo přímo: „Nechci být nepříjemná nebo vlezlá, ale všimla jsem si... Kdybyste potřebovala pomoc...“; nebo „hele Marto, všimla jsem si, že se něco děje, kdybys o tom chtěla mluvit a nebo hledat pomoc, řekni, ráda ti pomůžu, nebo když budeš potřebovat, obrať se na mě či na tady tento kontakt...“.

Oběť domácího násilí bývá lapena ve velmi složitých citových i materiálních sítích. Těžko takovou životní situaci soudit, pátrat po příčinách a hledat vinu. Proto, chceme-li účinně pomoci, **nesudme, nehledejme příčiny ani vinu. Vyvarujme se výčitek. Svoji pomoc nepodmiňujeme. Nedávejme neuvážené naděje a rady.** Také si dejme pozor na mýty: že si za zažívané násilí může oběť sama, nebo že odpovědnost za násilí nesou oba. Vzdejme se komentářů následujícího typu: „Prosím tě, a proč jsi nic neudělala? Jak sis to mohla nechat tak dlouho líbit? No víš, já jsem ti to říkala, že si s ním nemáš nic začínat. Sice ti to trvalo dlouho, ale hlavně, že ses konečně rozhodla. Doufám, že se k němu nevrátíš, pokud ano, tak já končím. Ode mne pak už pomoc nečekej.“

Oběť potřebuje **oporu**, ale neznamená to, zbavit ji rozhodovacích kompetencí. Potřebuje **získávat pocit kompetence a vlastní**

síly. Ten, komu má být nebo může být pomoheno, je expertem na svoji vlastní životní situaci a z toho je třeba vždy vycházet. Budeme-li ji s dobrou vírou k čemukoliv nutit, aniž by na to byla připravená, může udělat krok, který je pro ni předčasný. Můžeme **vyslovit svůj názor**, ale je třeba mít na paměti, že se jedná o názor osobní. **Nechme ji samotnou vybrat si rozhodnutí a cestu řešení. Pomozme jí zprostředkovat potřebné informace pro rozhodování.** Nabídněte jí doprovod nebo jeho zajištění (na policii, k lékaři, na OSPOD apod.). Ještě mějme na paměti, že každá situace je specifická a jako taková vyžaduje i individuální přístup.

Osoba ohrožená domácím násilím potřebuje vědět, co má dělat v případě nebezpečí nebo napadení. Potřebuje se orientovat v tom, jak sobě a dětem zajistit bezpečí. Jaké má právní a sociální možnosti. Často potřebuje psychologickou podporu. Pomožme jí toto zajistit třeba tím, že ji **nakontaktujeme na specializované pracoviště.** Vysvětleme, že když vyhledá pomoc, ještě to neznamená, že musí začít činit radikální kroky.

Řekněme jí, že **nejdůležitější je její bezpečnost a bezpečnost dětí.** Ať se vyvaruje kroků, ze kterých má dojem, že by ji a děti uvedly do většího nebezpečí. Budme vnímaví a naslouchejme. Zkusme společně s obětí promyslet základní bezpečnostní kroky – v případě setrvání v domácnosti, volání policie, odchodu z domácnosti apod.

Sdělime jí, že nikdo si nezaslouží trpět násilím. Pomožme jí rozšířit kontakty s osobami, které jsou pro ni důvěryhodné. Mějme pro ni sdělení, že v dané situaci není sama (minimálně ve smyslu pomáhajících institucí...).

Respektujme volbu rozhodnutí. Řešení situace domácího násilí není jednoduché.

Jestliže chceme někomu pomoci a nebyť lhotejní, je to dobře, ale současně s formou pomoci zvažujeme i otázku vlastní bezpečnosti a svých možností. V případě potřeby je vhodné nemeškat a obrátit se o pomoc a radu na poradenské pracoviště. Některé poskytují své služby občanům zdarma, není třeba mít jakékoli obavy spojené s využíváním jejich služeb. Jejich povinností je být diskrétní a hájit soukromí svých klientů.

Domácí násilí

Autorka: Jana Levová, Intervenční centrum Spondea

Domácí násilí je fyzické, psychické, sexuální či ekonomické násilí mezi blízkými osobami – manželi, druhy, rodiči a dětmi, prarodiči a vnučaty apod.

K domácímu násilí dochází zpravidla v soukromí, tedy „za zavřenými dveřmi“, mimo kontrolu společnosti. Násilné incidenty se opakují a jejich intenzita se stupňuje. U obětí to může vést ke ztrátě schopností včas násilí zastavit a efektivně situaci ve vztahu řešit.

Možný způsob řešení domácího násilí přinesl zákon č. 135/2006 Sb., který zakotvil nové oprávnění Policie ČR v podobě **institutu vykázaní**. Vykázání je preventivním opatřením směřujícím k ochraně ohrožených osob.

Řešení problému domácího násilí není jednoduchou záležitostí, vystoupit ze začarovaného kruhu domácího násilí představuje pro ohroženou osobu vždy velkou dávku odvahy a síly, proto je důležité, aby se nebála obrátit na policii a další pomáhající instituce, které jí poskytnou svou pomoc a radu.

Kvíz

Autorka kvízu: Petra Havlíková, studentka žurnalistiky a gender studies

1. Mezi mýty o domácím násilí patří:

- a) Domácího násilí se dopouští jen chudí a nevzdělaní lidé.
- b) Domácího násilí se dopouštějí hlavně muži.
- c) Domácí násilí vážně poznamená malé děti.

2. Kolik procent žen se v ČR někdy setká s domácím násilím?

- a) Méně než deset procent
- b) Přibližně jedna třetina
- c) Více než polovina

3. Kolik těchto případů se dostane k soudu?

- a) Méně než deset procent
- b) Asi tak třetina
- c) Více než polovina

4. Mezi důvody k Vraždě cti v islámských zemích nepatří:

- a) Nevěra manželky
- b) Nevěra manžela
- c) Odmítnutí vstoupit do dohodnutého manželství

5. Co je to obchod se ženami?

- a) Firma, kde pracují jen ženy a zisk si rozdělují.

b) Sexuální nebo pracovní vykořisťování žen s i bez jejich souhlasu za účelem prostituce nebo nucené práce.

c) Termín označuje praktiku domluvených sňatků, kdy nevěsta přinese do manželství velké věno, je tedy dobrým obchodem.

6. Ve které zemi je zvykem tzv. upalování vdov?

- a) Indie
- b) Čína
- c) Pákistán

7. Který z následujících scénářů nejčastěji odpovídá případům znásilnění?

- a) Spoře oblečená žena je přepadena v noci v temném parku neznámým mužem.
- b) Žena se vrací domů a do výtahu s ní nastoupí od pohledu divně vypadající muž.
- c) Žena se ocitne sama s někým, koho zná, kdo má práci a rodinu.

8. Kterou situaci nelze označit jako domácí násilí?

- a) Muž přijde opilý domů, vzbudí manželku a donutí ji, aby mu udělala teplou večeři.
- b) Žena nadává muži, že je neschopný, odmítá

Občanské sdružení MAGDALENÍUM

Občanské sdružení Magdalenium je provozovatelem azylového domu poskytujícího ženám – obětem a jejich dětem pobytový program s psychologickým, sociálním a právním poradenstvím.

Poskytované služby:

Pobytový program je vhodný pro uživatelky, které prošly umístěním na krizovém lůžku. Je zprostředkován na základě smlouvy o poskytnutí přechodného lůžka. To je k dispozici standardně po dobu 6 měsíců, s možností prodloužení pobytu dle spolupráce ze strany uživatelky o dalších 6 měsíců.

V rámci pobytového programu jsou uživatelkami využívány tyto služby: právní poradenství, psychologické poradenství, skupinová psychoterapie, volnočasové aktivity, videotrénink interakcí „VTI“, canisterapie.

Doplňkové služby azylového domu:

Telefonická krizová pomoc: non-stop, 24 hodin denně

Krizová pomoc: tato služba je poskytována v zařízení Helena po dobu pěti dnů. Právní, psychologické poradenství a skupinové psychoterapie jsou poskytovány i externí klientele.

Občanské sdružení Magdalenium je členem Koordony.

Kontaktní adresa: P.O.BOX 113, 657 13 Brno

Telefon: 776 718 459 non-stop; www.magdalenium.cz

mu dát večeři, kterou měl zbytek rodiny a vezme mu výplatu.

c) Manželé se velmi hlasitě hádají, po pokoji lítá nádobí, urážejí se a po čase dojde i na menší fyzické napadení – strkání se – z obou stran.

9. Ženská obřízka se provádí, protože:

- a) Ženám umožňuje lepší hygienu a odstraňuje záhyby, kde by se mohly usazovat nečistoty.
- b) Dívka má vstupovat do manželství čistá a neposkvrněná, bez obřízky by se nevdala.
- c) Jedná se o rituál, bez kterého by se žena nemohla stýkat s muži.

10. Politika jednoho dítěte v Číně způsobila, že:

- a) Je v Číně v mladé generaci mnohem více mužů než žen, protože rodiče chtějí jako své jediné dítě raději chlapce.
- b) Se v Číně snížil průměrný věk obyvatelstva.
- c) Rodiče upínají na své jedináčky všechny naděje a častěji tedy investují do vzdělání dívek, což by při více potomcích nedělali.

Správné odpovědi ke kvízu: 1. a, 2. b, 3. a, 4. b, 5. b, 6. a, 7. c, 8. c, 9. b, 10. a.

Případ paní Lenky

Autorka: Bohdana Toušová Rytířová, právnička
Intervenčního centra v Hradci Králové

Paní Lenka se na Intervenční centrum v Hradci Králové poprvé telefonicky obrátila o letních prázdninách loňského roku. Trápilo ji chování partnera a otce jejich pětiletého syna. Partner na ni nepřiměřeně žárlil, vulgárně ji osočoval a také ji fyzicky napadal. Na základě telefonického hovoru byla s paní Lenkou domluvena osobní konzultace.

Den před konzultací paní Lenka volala, že se omlouvá, ale na konzultaci se nedostaví. Důvodem bylo, že se u syna projevovalo poměrně vážné onemocnění, paní Lenka nechtěla této situaci čelit sama a rozhodla se „dát příteli ještě jednu šanci“.

Asi za měsíc paní Lenka rozrušeně telefonovala. Partner ji fyzicky napadl údery do hlavy. Přivolaná hlídka policie situaci neřešila a násilníka nevykázala z bytu. Na osobní konzultaci dva dny poté paní Lenka popisovala domácí násilí ve vztahu i detaily posledního útoku. Partner ji dlouhodobě týral psychicky i fyzicky. Ze strachu a studu jeho útoky často nehlásila. Na policii se v minulosti obrátila jen dvakrát, ale bezvýsledně. Po několika napadeních vyhledala lékaře a nechala si vystavit lékařskou zprávu. Sdělovala, jak ji přítel ponižoval, nadával jí, škrtil, fackoval, vyhrožoval zabitím a kradl jí peníze. Ničil věci v bytě, který byl ve vlastnictví paní Lenky.

Bezprostředně před posledním útokem mu paní Lenka řekla, že se s ním rozchází, aby si

začal hledat jiné bydlení. Partner zareagoval agresivně, odmítal rozchod i odstěhování se. Byt nehdal opustit. Paní Lenka se cítila bezmocná, v průběhu konzultace několikrát plakala. Obávala se také, že se zhorší zdravotní stav syna, který byl často násilnému jednání svého otce přítomen. I s ohledem na syna chtěla soužití definitivně ukončit.

Na základě opakovaných konzultací v intervenčním centru paní Lenka postupovala následovně: Podala k soudu návrh na vykázní partnera z bytu a zákaz, aby ji kontaktoval. Soud jejímu návrhu vyhověl a vykázal bývalého přítele na 30 dní.

Paní Lenka poté podala k soudu žalobu, aby soud vystěhoval bývalého partnera z bytu a syna svěřil do její péče. Trestní oznámení paní Lenka podat nechtěla, šlo jí spíše o zajištění bezpečí pro sebe a syna, ne o potrestání násilníka. V průběhu třicetidenní lhůty ale bývalý partner paní Lenku opakovaně kontaktoval vulgárními SMS zprávami i telefonáty a opět jí vyhrožoval. Paní Lenka informovala policii a s pomocí pracovnice centra podala návrh na prodloužení doby vykázní a zákazu kontaktu. Soud jí vyhověl a prodloužil lhůtu na 6 měsíců. Rovněž uspěla se žalobou na vyklizení z bytu, teprve pak si bývalý partner odvezl definitivně své věci. Nezletilý syn byl rozhodnutím opatrovníckého soudu svěřen do výlučné péče paní Lenky, otci byly umožněny pravidelné návštěvy.

Pracovnice intervenčního centra v průběhu několika konzultací nastínila paní Lence možná řešení v její obtížné situaci, pomohla jí se sep-

sáním právních podání k soudu, poskytla jí psychickou podporu. Paní Lenka byla za poskytnutí služeb velmi ráda, intervenční centrum navštívila ještě jednou – měsíc po konečném odstěhování bývalého přítele, aby osobně poděkovala. Vypadala spokojeně a klidně, tvrdila, že i psychický stav syna se výrazně zlepšil.

Jméno klientky bylo úmyslně změněno.

Vykázání Policií ČR

Násilná osoba může být Policií ČR vykázána ze společného obydlí (nebo jí může být zakázán vstup) na dobu 10 dnů. Nejedná se o trest, ale pouze o správní opatření. Policie ČR informuje o vykázní intervenční centrum, případně i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, jsou-li přítomny nezletilé děti. Od 1. 1. 2009 bude mít rozhodnutí o vykázní charakter pouze tzv. opatření (mimo správní řízení), navíc bude policie povinně informovat i příslušný soud.

Vykázání soudem

V případě podání návrhu na vydání předběžného opatření podle § 76b občanského soudního řádu (např. na opuštění společného obydlí a zákaz kontaktování) k soudu se desetidenní lhůta prodloužuje až do doby pravomocného rozhodnutí o tomto návrhu. Předběžné opatření pak trvá jeden měsíc. Ohrožená osoba o něj může sama požádat i tehdy, nepředcházelo-li policejní vykázní. Pokud bylo před uplynutím měsíční lhůty zahájeno tzv. řízení ve věci samé (úprava poměrů k nezletilým dětem, o rozvod manželství, atd.), může být lhůta prodloužena. Předběžné opatření ale zanikne nejpozději do jednoho roku od jeho nařízení.

Děti – svědci a oběti domácího násilí

Autorka: Lucie Šebelová, dobrovolnice kampaně
Ženská práva jsou lidská práva

Poslední dobou se často a otevřeně hovoří o problematice domácího násilí. Menší pozornost se věnuje dětem z násilnických vztahů. Přitom dětství plné agrese na malých svědčích nebo dokonce obětech zanechává celoživotní následky.

Ze statistik vyplývá, že 2/3 dětí z násilných

rodin viděly útok nebo zažily zastrasování. Obětí násilí se stala necelá 1/3 z nich.

Děti, které byly podobně traumatizovány, mají narušeno vnímání rolí obou rodičů. Osoby, které by jim měly poskytovat pocit opory, bezpečí, jistoty a důvěry, jsou zdrojem bezmoci, strachu a nejistoty. Každé dítě vnímá násilí negativně. Zmínění svědkové však mohou k oběti, kterou vidí trpět, pociťovat lítost nebo naopak protichůdnou reakci. Agresi pak už od dětství často vnímají jako prostředek moci.

Oběť mají rády, brání ji, ale nahromaděnou

Důsledky svědectví domácího násilí:

Plačtivost, drogová závislost, sebepoškozování, snížené sebevědomí, ustrašenost, úzkostné stavy, zadržávání v řeči, anorexie, nekomunikativnost, agrese vůči dětem i dospělým, porucha soustředění a přizpůsobivosti, vztek, smutek, deprese, nespavost, zimomřivost, útoky z domova, nedostatek odstupu, dožadování se pozornosti, zvýšená nemocnost (bez příčiny), bolesti břicha, zhoršený prospěch, pomočování i pokakávání, posttraumatická stresová porucha, sebevražedné tendence, ...

agresi poté použijí buď vůči násilníkovi, oběti, sobě nebo ji ventilují v dětských kolektivech, které navštěvují. Z tohoto důvodu nebývají často ostatními dobře přijaty, jsou považovány za „problémové“.

Děti se mohou s agresorem/kou také ztotožnit. To, jak se projevuje, považují za normální. Takto pokřivený obraz pak uplatňují při hledání partnera v dospělosti. Celý scénář se znovu opakuje!

V případě, že se oběti podaří s dítětem odejít, nastává další úskalí, tj. svěřením dítěte do péče jednoho z rodičů soudem. Děti by se dle stávajících právních norem měly stýkat s oběma rodiči podle jejich společné domluvy. Jak ale lze řešit situaci, kdy dítě nechce násilného člena domácnosti vidět? Když z něj má strach?

V praxi se tak běžně stává, že se dítě musí setkávat i přes svůj odpor s druhým rodičem.

Domácí násilí páchané na mužích

Autorka: Kristýna Pešáková, koordinátorka kampaně Ženská práva jsou lidská práva

Domácí násilí páchané na mužích existuje přesto, že se o něm nemluví a přes všechny genderové stereotypy, které se v naší společnosti tradují. Nejen ženy, ale i muži jsou obětmi těchto stereotypů. To s sebou přináší různé problémy. Např. také to, že jsou muži – oběti domácího násilí – někdy ze služeb pomoci obětem domácího násilí nepřímo vyloučeni, neboť společenská diskuse na téma domácího násilí je většinou vedena ve stylu muž – původce násilí a žena – oběť, pro což mluví i řada českých a zahraničních výzkumů a statistik. Podle jedné zahraniční studie se násilí mezi partnery v 95 % děje ze strany mužů. Díky tomu většina lidí nepředpokládá, že by se muži mohli také stát obětmi domácího násilí. Z tohoto důvodu i organizace a instituce nabízející služby obětem domácího násilí uvádí často ve svých materiálech a na webových prezentacích, že poskytují pomoc ženám, obětem domácího násilí či dětem, čímž mohou muže – oběti odradit. Podobně stereotypní vnímání muže, jakožto silného pohlaví či hlavy rodiny, může vést k obavám mužů mluvit o tom, že se stali obětmi domácího násilí ze strany své partnerky.

V žádném případě nechci zlehčovat problematiku domácího násilí páchaného na ženách. Domnívám se ale, že i muži, oběti domácího násilí, si zasluhují pozornost, neboť i oni trpí genderovými stereotypy tradovanými v naší společnosti, a tím mohou být v nepříznivé životní situaci znevýhodňováni.

O tom, že se muži stávají obětmi domácího násilí svědčí různé, především zahraniční, výzkumy. Např. ve Spojených státech amerických

bylo podle ministerstva spravedlnosti v letech 1992–1993 za rok obětmi intimního násilí 1 milion žen a 143 000 mužů. O ještě větším počtu týraných amerických mužů svědčí i další průzkum násilí páchaného na ženách: Každý rok je znásilněno, nebo fyzicky napadeno, nebo obojí, svým intimním partnerem 1,5 milionu žen, ve srovnání s 834 000 mužskými oběťmi domácího násilí. To by znamenalo, že muži mohou tvořit až 36 % obětí domácího násilí v rámci partnerských, či manželských vztahů. Studie z Holandska, provedená Van Dijkem zase uvádí, že oběti přímého fyzického násilí se v roce 1998 cítilo být 35 % holandských mužů a 34 % holandských žen. Psychické násilí přiznalo 26 % mužů a 30 % žen. Pokud jde o následky domácího násilí, byly však ženy vážněji zraňovány než muži v 60 % případů. Při porovnání celkového počtu násilných mužů s násilnými ženami násilní muži drtivě převažovali.

Přestože výzkumy se v údajích, jak často se muži stávají obětmi domácího násilí různí, domnívám se, že nejsou zanedbatelnou menšinou obětí, nicméně ani stejně velkou skupinou obětí jako ženy.

Ovšem muži, kteří se stanou obětmi domácího násilí a rozhodnou se vyhledat pomoc, to nemají snadné. Pomáhající profesionálové a profesionálky se totiž s mužskými oběťmi domácího násilí setkávají naprosto minimálně, nebo vůbec. Někteří mají problém přijmout slabost a zranitelnost mužů. Někteří pracovníci a pracovnice hovoří o tom, že když je kontaktuje mužský klient, přemýšlí nad tím, zda se náhodou nejedná o agresora, nebo zda jde skutečně o oběť. Pro řadu lidí, i pomáhajících profesionálů a profesionálek, je někdy těžké představit si muže v produktivním věku jako oběť násilí. Domnívám se, že to může být dáno

Často to vede k velmi stresujícímu stavu, kdy musí dítě trauma znovu zažívat.

Pokud se v našem okolí nachází dítě v podobné situaci, nebudme lhostejní. Zkusme s ním promluvit, nabídnout mu pomoc a podpořit je.

právě stereotypním vnímáním muže jakožto silného pohlaví se sklonem k tomu, být násilnický. Řada lidí si myslí, že žena, na rozdíl od muže, nemá takovou schopnost fyzicky útočit. Muži nejsou vždy fyzicky silnější a zdatnější než jejich partnerky, a zároveň agresivita nemá přímou souvislost s fyzickou stavbou těla. I na pohled fyzicky zdatnější muži, se většinou nebránili, pokud se stali obětmi domácího násilí ze strany své partnerky.

Otevření pomáhajících organizací pro oběti domácího násilí i mužům může mít své negativní následky, jako jsou občasná agresoři vydávající se za oběti násilí a ztráta pocitu bezpečí ženských obětí v pomáhajících organizacích. Proto by bylo dobré zřídit i pomáhající organizace zaměřené jen na mužské oběti a azylový dům pro mužské oběti domácího násilí.

Intervenční centrum SPONDEA, o.p.s.

Není pro vás domov místem bezpečí?
Žijete ve vztahu, kde vám někdo
vyhrožuje nebo vás zraňuje?
Stalo se vám někdy, že vás někdo blízký uhodil
nebo nutil k sexuálním praktikám,
se kterými nesouhlasíte?
Vynucuje si někdo z vašich blízkých kontrolu
nad vším, co děláte a brání vám v kontaktu
s ostatními lidmi?
Nerespektují vaši blízcí vaše právo na klidné stáří?

Nečekejte a vyhledejte pomoc co nejdříve!
Služby intervenčního centra jsou bezplatné.

Intervenční centrum pro Jihomoravský kraj
SPONDEA, o.p.s.
Sýpka 25, 613 00 Brno
ambulance: po-čt 8:00-20:00, v pátek do 16:00
tel. v ambulanci: 544 501 121
tel. nonstop: 739 078 078
www.donacentrum.cz
donacentrum@donacentrum.cz

Intervenční centra

Autorka: Bohdana Toušová Rytířová, právnička
Intervenčního centra v Hradci Králové

Od 1. 1. 2007 působí v České republice nová pracoviště poskytující pomoc osobám ohroženým domácím násilím, tzv. intervenční centra (IC). Jako nový druh sociální služby nabízejí odbornou krizovou pomoc. A to jak osobám ohroženým domácím násilím, u kterých byla násilná osoba vykázána nebo jí byl zakázán vstup do společného bytu, tak i těm, které se na IC obrátí z vlastní iniciativy. Vždy se však jedná o poradenství straníc, IC poskytuje své služby pouze obětem, nikdy nesmí pracovat s násilnou osobou. V České republice funguje v současné době 15 intervenčních center – v každém kraji

Podají-li se domluvit osobní konzultace, je na ní veden poradenský rozhovor zaměřený na řešení nejaktuálnějších problémů. Na základě pohovoru a po zhodnocení potencionálního rizika konzultující navrhuje ohrožené osobě různá vhodná opatření a vytváří s ní bezpečnostní plán k minimalizaci rizika. Snaží se jí poskytnout emocionální podporu a dodat sebedůvěru, podpořit ji k vlastní aktivitě, směřující k životu bez násilí. Pomáhají ohrožené osobě zpracovat první dojmy a hledat vhodná řešení v otázkách budoucnosti vztahu s násilnou osobou, bytové problematice, péči o děti. Informují ji o jejích právech, případně i povinnostech, pomohou se sepsáním návrhu na vydání předběžného opatření k soudu. Vzhledem k tomu, že jsou IC zřízena zejména k poskytování přechodné

Bílá místa v platné právní úpravě

- policejní vykázání nezahrnuje zákaz kontaktování a setkávání se s ohroženou osobou (od 1. 1. 2009 již ano)
- chybí výslovná právní úprava ve vztahu k násilné osobě (absence ustanovení o terapeutických programech, speciální sociální službě, atd.)
- zatím neexistuje trestní postih za tzv. stalking (v návrhu nového trestního zákoníku se ale již počítá se zavedením skutkové podstaty "nebezpečného pronásledování")
- není zakotvena speciální instituce utajených azylových domů (včetně odpovídajících standardů)

alespoň jedno. Všechny služby, poskytované v IC, jsou bezplatné. Intervenční centra v rámci základní činnosti nabízejí zejména poradenství v oblasti sociálně-právní a psychologické. Některá z IC poskytují ještě další služby, např. rozšířené právní poradenství nebo podpůrnou psychoterapii, případně v rámci nadstandardních služeb doprovázejí klienty/ky na úřady, k jednáním, atd. IC mají ze zákona přispívat i k efektivní interdisciplinární spolupráci institucí, které se angažují v daném kraji v oblasti domácího násilí.

Ke kontaktování IC dochází dvěma způsoby. Osoba ohrožená domácím násilím se může na IC obrátit z vlastní iniciativy, nebo je naopak sama kontaktována intervenčním centrem, jedná-li se o policejní vykázání. Ve druhém případě je IC povinno kontaktovat ohroženou osobu do 48 hodin poté, co obdrží příslušnou policejní dokumentaci. Při prvním, zpravidla telefonickém hovoru s ohroženou osobou pracovník/ice nabídne služby konkrétního IC, pomůže jí orientovat se v nastalé situaci a usiluje o osobní konzultaci.

krizové pomoci, měla by být v případě přetrvávajících problémů ohrožená osoba odkázána na příslušné navazující služby (psychologické, právní). Problémem je však často jejich nedostupnost zejména v místech vzdálenějších od krajského města, resp. i finanční nedostupnost, neboť se nezdá, že se jedná o služby plně hrazené. Bezprostřední služby, poskytované intervenčními centry v současném rozsahu, jsou pro ohrožené osoby přínosem, o čemž svědčí mimo jiné i pozitivní reakce klientů a klientek.

Domov sv. Markéty pro matky s dětmi v tísni

Poskytuje dočasné ubytování a sociální služby matkám s nezletilými dětmi, těhotným a ženám, které se ocitly v krizové životní situaci. Jedná se o ženy týrané, zneužívané, ohrožované na životě, v krizové sociální a bytové situaci.

Snahou je pomoci matce k samostatnému způsobu života a zodpovědné péči o své děti, začlenit ji plně do společnosti.

Zařízení není určeno pro uživatele s psychickou nemocí, pro uživatele drog a jiných omamných látek.

Kontakt:

Staňkova 47,

612 00 Brno

tel.: 541 240 087-8, 549 210 182-3,

fax: 541 240 088, mobil: 736 529 335,

e-mail: dsm.brno@caritas.cz

Persefona o. s.

Persefona je občanské sdružení poskytující odborné sociální poradenství osobám starším 18 let, které jsou obětí domácího násilí, znásilnění a sexuálního zneužívání. Samozřejmě je tu i pro ty, kteří se obětí uvedeného příkoří snaží pomoci.

Cílem našeho odborného sociálního poradenství je zajistit dostupné a efektivní řešení konkrétních případů domácího násilí, návrat obětí do běžného života a sociální a psychické zakotvení osobnosti klienta. Klienty provázíme celým procesem řešení jejich obtížné životní situace. Služby jsou poskytovány bezplatně.

Rádi Vám poskytneme tyto služby: psychologické a sociální poradenství, psychoterapii pro dospělé, krizovou intervenci, právní poradenství včetně sepsání právních podání, svépomocnou skupinu, telefonické a emailové poradenství, zprostředkování kontaktu na další odborníky, pomoc při hledání azylového ubytování, doprovod na jednání s úřady. Persefona o.s. je členem Koordony.

Kontakt:

Jiráskova 8, Brno

telefonický kontakt je možný po-pá od 9-17h:

737 834 345, tel./fax: 545 245 996

www.persefona.cz, domacinasili@persefona.cz

Domácí násilí v queer¹ vztazích

Autorka: Alžběta Možíšová, studentka sociologie a filozofie

Násilí ve vztazích gayů, leseb, bisexuálních, intersexuálních či transgender osob je (především v českém prostředí) dosud málo zmapovaným fenoménem, na který je navázána celá řada mýtů a předsudků. Ačkoli zahraniční výzkumy uvádějí přibližně stejnou míru výskytu domácího násilí jako v heterosexuálních vztazích, tomuto jevu je prozatím věnována jen malá pozornost, jak odborná, tak celospolečenská.

Stejně jako v případě domácího násilí v heterosexuálních vztazích se jedná o zneužívání moci v intimním vztahu ze strany agresivní osoby, která se prostřednictvím fyzického, sexuálního, citového, psychického, ekonomického či verbálního násilí snaží udržet kontrolu a moc nad partnerem/partnerkou. Násilí přitom může nabývat různých forem a podob, od jednorázových útoků po dlouhodobý, systematický teror.

Specifickým aspektem queer domácího násilí je však to, že se jeho oběti musejí potýkat nejen se samotným týráním ze strany partnera/partnerky, ale také s homofobními předsudky svého okolí. Ve společnosti, která nepodporuje vztahy mimo rámec heterosexuality, se vydírání a vyhrožování vyzrazením sexuální orientace rodině nebo okolí oběti stává účinnou metodou zastrašování při uplatňování násilí v queer vztazích. Strach z vyzrazení sexuální orientace a negativního přijetí ze strany oficiál-

ních orgánů i okolí následně vede oběti k nevyhledání pomoci.

Přehlížení tématu se ovšem objevuje také v samotné queer komunitě. V kontextu společenské homofobie může být výskyt queer domácího násilí lehce zneužit jako argument proti vztahům jako takovým. Snaha vybudovat a zachovat pozitivní obraz této komunity ve společnosti vede k tabuizování případů

se obětí vždy stává osoba „femininní“, zatímco útočníkem musí být osoba „maskulinní“. Vnímání queer vztahů a osob v heterosexuálním rámci výlučných a univerzálních kategorií „žena“ a „muž“ tak neumožňuje rozpoznat variace případů domácího násilí v neheterosexuálních vztazích a poskytnout jeho obětem účinnou pomoc.

Prvním krokem k řešení problému domácího

domácího násilí, které se zde vyskytnou. Jejich oběti se tak dostávají do dvojí izolace – ve vlastní komunitě i ve většinové společnosti.

Řešení těchto případů dále komplikují genderové stereotypy v pohledu na problematiku domácího násilí. Zjednodušující konvenční pojetí domácího násilí, které předpokládá, že ve všech případech je násilníkem muž a obětí žena, vede k představě, že i v queer vztazích

násilí v queer vztazích je jeho zviditelnění. Základním předpokladem k rozpoznání problému je pak překročení stereotypního chápání genderových rolí a sexuality a překonání společenských předsudků vůči queer lidem. K poskytnutí adekvátní pomoci obětem je však zapotřebí ochota o těchto případech mluvit a zároveň ochota jim naslouchat.

Genderové informační centrum NORA, o.p.s.

Genderové informační centrum NORA je informačním centrem sdružujícím zejména expertky na rovné příležitosti, sladování profesního a rodinného života, pracovní trh, socializaci, feministickou pedagogiku aj. genderová témata. NORA se účastnila několika evropských projektů, jejichž cílem bylo vytvořit genderově senzitivní modely uplatnění na pracovním trhu (EQUAL - Outplacement pro velké podniky, Proč mají zůstat stranou?, Work in Czech) a spolupracovala na dalších projektech např. s Diecézní charitou, kinem Art (Filmová Nora), apod. V roce 2008 realizovala projekt „Jak svou volbu vidíš ty?“ zaměřený na nestereotypní volbu povolání a podílela se na již 5. ročníku feministických oslav Mezinárodního dne žen v Brně, které mají sloužit k rehabilitaci tohoto státem uznávaného významného dne a k upozorňování na nedodržování ženských práv v ČR i ve světě. NORA každý měsíc pořádá také neformální diskuse nazývané Feministická kavárna.

www.gendernora.cz

Koordona

Koordona neboli „Koalice neziskových organizací proti domácímu násilí“, byla založena dne 25.11.2004 v Praze jako volné sdružení organizací zabývajících se právy žen v kontextu násilí na ženách a domácího násilí. Vznikla v návaznosti na společnou roční mediální a osvětovou kampaň proti domácímu násilí. Cílem Koordony je zejména napomoci účinné spolupráci neziskových organizací hájících ženská práva a vystupujících proti násilí na ženách a domácímu násilí, koordinovat a standardizovat pomoc obětem domácího násilí a prosazovat systémové změny v oblasti domácího násilí, násilí na ženách a ženských práv obecně.

www.koordona.cz

¹„Queer“ je termín užívaný k souhrnnému označení gayů, leseb, bisexuálních, intersexuálních, transgender či asexuálních osob.

Den „V“ – Dokud neskončí násilí

Autorka: Kateřina Plesková, dobrovolnice kampaně Ženská práva jsou lidská práva

New York, 14. únor 1998, dva a půl tisíce prodaných vstupenek a na scénu přichází černo-rudě oděné herečky, mezi nimiž byste našli řadu slavných hvězd jako např. Susan Sarandon, Whoopi Goldberg, Winonu Ryder či Shirley Knight. To jsou reálie zrodu hnutí V-Day, jehož vznik iniciovala americká dramatička Eve Ensler po velkém úspěchu její divadelní hry Vagina Monology.

„Vagina. Vagina. Nezáleží na tom, jak často to opakujete. Nikdy to nezní jako slovo, které by člověk chtěl vyslovit.“

Dnes již slavné Vagina monology vznikly na základě rozhovorů Eve Ensler s více než dvě stě ženami a staly se oslavou ženské sexuality a síly. Vagina, nebo spíše negativní postoj vůči tomuto ženskému pohlavnímu orgánu a centru rozkoše, se tu stala odrazem pohledu na ženské tělo i svobodu žen, a symbolem násilí páchaného na ženách. Hra byla přeložena do

pětačtyřiceti jazyků, vyšla i u nás knižně.

„Jak voní vagina? Země. Vlhké smetí. Sladký závor. Maso a pižmo. Nebe. Něco mezi rybou a šejřikem...“

Již deset let probíhají benefiční představení této hry jako součást dnes již celosvětového hnutí V-Day (v roce 2007 byl realizován v 58 zemích), přičemž písmeno „V“ zde označuje jak vaginu, tak vítězství v boji proti násilí i svátek svatého Valentýna, s nímž je „Den V“ kalendářně spojen. Zisk z divadelních představení, na nichž se podílí tisíce dobrovolnic a dobrovolníků, bývá věnován lokálním organizacím či nezávislým iniciativám zabývajícím se pomocí ženám-obětem násilí.

Český V-Day probíhá od roku 2003. A jaké jsou reakce českého publika? „Odezvy jsou v 99 % pozitivní a to i od mužského publika, jež tvořívá k mé radosti téměř polovinu,“ tvrdí organizátorka českého V-Dne Petra Steinerová.

„Po ukončení hry přišla Eve Ensler na jeviště a požádala Ty, kdo byly oběťmi násilí, nebo nějakou oběť znaly, aby vstaly. (...) Vstaly téměř všechny ženy v hledišti. Tehdy jsem si uvědomila „Proč V-Day“.

Další ročník V-Day se chystá i na jaro 2009. Pokud máte i vy zájem se do této celosvětové kampaně svým dílem zapojit, uspořádat představení hry Vagina Monology ve svém regionu či tuto aktivitu jinak podpořit, kontaktujte: cestazeny@seznam.cz (Petra Steinerová).

Sebeobrana ženy

Autorka: Kristýna Pešáková, koordinátorka kampaně Ženská práva jsou lidská práva

Nerada chodíte večer sama domů? Máte strach, že vás někdo přepadne, někdo na vás zaútočí? Zkuste se přestat bát a postavte se k tomu aktivně. Zkuste se přihlásit na kurz sebeobrany nebo si poříďte obranný sprej.

Přestože u většiny násilných útoků žena pachatele zná, může se vám stát, že na vás nečekaně zaútočí někdo neznámý. V takovém případě je dobré myslet na několik věcí:

Na jistotě vám přidá, budete-li s sebou nosit nějakou ochranu, např. pepřový sprej. Jeho použití odpovídá nutné obraně a vyhnete se tomu, že nějak ublížíte i sobě (myslete na to, že pachatel vám může zbraň vytrhnout a použít ji proti vám).

Pokud se na vás někdo rozhodne zaútočit, vždycky je dobré nějak získat čas, abyste mohla utéct, zavolat policii či jinak přivolat pomoc. K tomu vám může posloužit použití spreje, zapískání na píšťalku či nošení speciálního

alarmu, který začne vydávat silný zvuk, pokud jej zmáčknete.

Jdete-li temnou ulicí a máte obavy, nejděte blízko stěn domů ani různých výklenků či průjezdů, může tam někdo čekat a byla byste tak snadnější obětí. Půjdete-li blíže ke středu cesty a vyhnete-li se výklenkům obloukem, budete mít lepší výhled.

Myslete na to, že máte-li jít večer domů temnými místy, kde byste se nedovolala pomoci, např. parky apod., je vždy lepší domluvit si doprovod nebo zvolit trasu, kde se pohybuje více lidí a riziko napadení proto není tak vysoké.

Násilníci obvykle nevypadají na první pohled nijak nápadně.

Pomáhá tvářit se sebejistě, nebýt vystrašená při oslovení cizím člověkem, nevyhýbat se pohledu potenciálnímu pachateli do očí. Někdy pomůže i psychologická obrana, jako např. použití různých lží (jsem těhotná; nemám nic proti, ale sejdeme se trochu později, ano? apod.) nebo snaží-li se žena útočnickovi nějak znechutit. Psychologická obrana obvykle pomáhá, je-li útočník motivován touhou po sexuálním aktu.

Pokud psychologická obrana nepomáhá, je na radě snaha o přivolání pomoci okolí. Křik je dobrou taktikou. Pokud ani to nezabralo, už zbývá jen fyzická obrana. Např. bodnutí do očí, zasažení ohryzku, kopnutí do holení či kopnutí do varlat nebo jejich zmáčknutí.

Pokud má pachatel zbraň, je lepší se nebránit a nevystavovat se riziku ohrožení vlastního života.

A hlavně, není nutné chodit večer domů vyděšeně plné obav z útoku, ale je dobré si uvědomit, že určitá opatření mohou naši bezpečnost zvýšit.

Násilí na ženách ve válečných konfliktech

Autorka: Kateřina Plesková, dobrovolnice kampaně Ženská práva jsou lidská práva

Civilisté jsou obětmi současných ozbrojených konfliktů mnohem častěji než vojáci. Dle statistiky OSN tvoří asi 70 % zabitých a zraněných ženy a děti.

Ženy jsou znásilňovány, unášeny, týrány, nuceny snášet násilné těhotenství, sexuální zneužívání a otroctví. Tyto praktiky v mnoha případech probíhají i jako cílená a plánovaná válečná strategie. Tělo ženy, ženská sexualita a reprodukční schopnost se stávají skutečným bitevním polem.

Udává se, že během genocidy v africké

Rwandě v roce 1994 bylo znásilněno 250 – 500 tisíc žen. Až 60 tisíc žen bylo znásilněno během války v bývalé Jugoslávii (často byly drženy ve speciálních znásilňovacích táborech, kde nuceně rodily „děti nepřítel“).

Stále trvá konfliktní situace v Súdánu, kde byla velká část civilistů nucena opustit své domovy a přemístit se do uprchlických táborů. Velké množství žen je opakovaně znásilňováno při zásobování dřevem a vodou.

Bohužel i v české historii existuje nemalá řada žen, které se staly obětmi znásilnění vojáky z postupujících vojsk v průběhu první či druhé světové války.

V současné době mezinárodní právo považuje znásilnění za mučení a vážné porušení Ženevské konvence.

Stav domácího násilí v ČR podle statistik:

- každý druhý člověk starší 15ti let ví o nějakém případě násilí mezi partnery z doslechu, téměř čtvrtina s ním má osobní zkušenost (svědek, oběť, násilník);
- podle evidence intervenčních center bylo pro rok 2007 v České republice v období od 1. 1. – 31. 12. 2007 v souvislosti s 862 případy vykazání/zákazu vstupu domácího násilím bezprostředně ohroženo 892 dospělých osob, z toho 858 žen a 34 mužů;
- 38 % žen zažilo alespoň jednou během svého života násilí ze strany svého partnera;
- domácí násilí se vyskytuje ve všech sociálních vrstvách a v různých kulturách, násilníky jsou lidé různého vzdělání a domácí násilí na vzdělání není závislé;
- násilí mezi partnery se odehrává v přítomnosti dětí až v 57 % případů;
- oběť vyhledá oficiální pomoc v průměru až po šesti letech strádání za „zavřenými dveřmi“. Rozhodne se k tomuto kroku zpravidla až tehdy, když jí podle jejích vlastních slov „jde o život“.

Nechceme se bát!

Tipy na knihy

Olga Sommerová: O čem ženy nesní Sláfká, Praha 2004

Naučila jsem se křičet. Žena nesmí držet hubu a krok. Zabřečím si a jdu dál... Slova skládají věty, věty příběhy a příběhy svědectví o životech několika žen. Příběhy autentické, neveselé, s otevřeným koncem a silou, kterou jim dávají veřejně nezaznamenané, ale velmi podobné příběhy značné části „slabší“ poloviny lidstva... Knihu tvoří rozhovory známé filmové dokumentaristky a obhájkyně ženských práv Olgy Sommerové s jejími přítelkyněmi.

Kristina Lumiská: Urobím ti peklo Aspekt, Bratislava 2002

Máma má děti. Děti mají tátu. Táta týrá mámu. Máma má starosti. Starosti trápí mámu. Máma prožívá peklo. Peklo pohltí čtenáře(ku). Čtenář(ka) nemůže přestat číst a začíná se ohlížet v tramvaji. Tramvaj je klidná. Klid nemá máma. Máma má strach. Strach nemá soud. Soud neřeší vše.

Znásilnění Élektra, Praha 2001

Sborník přednášek z I. národní konference o znásilnění, která proběhla v Praze 10. 12. 2001, nabízí pohled na fenomén znásilnění z hlediska genderu, trestního práva, sexuologie, viktologie, psychologie a z dalších úhlů pohledu.

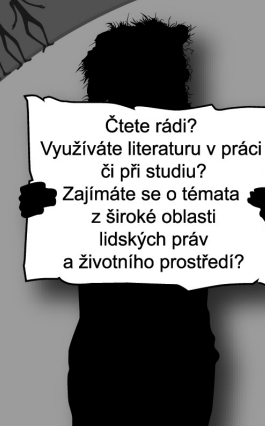
KNIHOVNA NESEHNUTÍ

beletrie | odborná literatura | časopisy
publikace v češtině i v jiných jazycích
ne zcela běžně dostupné tituly

www.knihovna.nesehnuti.cz

knihovna je otevřena každé pondělí a středu
10 – 12 a 16 – 18 h
(po předchozí domluvě i jindy)

NESEHNUTÍ

Čtete rádi?
Využíváte literaturu v práci
či při studiu?
Zajímáte se o témata
z široké oblasti
lidských práv
a životního prostředí?

vytlačeno na recyklovaném papíře...

nabízíme Vám téměř 2000 titulů z oblasti

FEMINISMUS A GENDEROVÁ STUDIA
EKOLOGIE A OCHRANA
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
OCHRANA A PŘÁVA ZVÍŘAT
LIDSKÁ PŘÁVA A SPOLEČNOST
SOCIÁLNÍ PRÁCE
PRÁVO

NESEHNUTÍ Brno | tř. Kpt. Jaroše 31, 602 00 Brno
tel.: 543 245 342, 605 239 579 | brno@nesehnuti.cz
www.nesehnuti.cz

Ivan Fojtik: Sebeobrana ženy – psychologické a fyzické formy obrany Olympia, Praha, 1994

Tato i jiné podobné knihy, které v knihovně NESEHNUTÍ či na knižních pultech najdete, nabízejí praktické rady a zásady k oběma složkám obrany, tedy nejen jak správně kopnout, ale i jak nedat najevo bojácnost.

Nura Abdi: Slzy v písku Ikar, Praha 2005

Somálka Nura Abdi se po dlouhém mlčení rozhodla hovořit o tabu své kultury – ženské obřízce, kterou jako miliony jiných afrických děvčátek podstoupila.

Anketa

Setkali jste se někdy s násilím na ženách, ať už přímo nebo nepřímo?

Karolína Opatřilová, 26, novinářka, Blansko

Když jsem pracovala ve videopůjčovně, tak tam jednou přišel jeden manželský pár. Ne, že by ten muž ženě ubližoval fyzicky, ale celou dobu ji ponižoval a zesměšňoval. Řekl jí třeba, že tak hloupý film, jaký vybrala ona, si nikdy nepůjčí. Celý den jsem na to pak musela myslet.

Martin Hampl, 23, student, Brno

S násilím jsem se setkal jednou přímo. Myslím, že ten muž měl pocit, že když se mu má přizpůsobit žena, je všechno v pořádku, ale naopak to pro něho byl problém. Psychické násilí je myslím mnohem častější a dá se hůř zjistit. Sám jsem se setkal s případem, kdy muž ženu v baru brutálně ponižoval.

Pak jsou taky případy, kdy muži používají ženy jako svou výkladní skříň a taky se tak k ní chovají. To nechápu.

Jiří Piatnica, 47, podnikatel, Brno

Přímo jsem se nesetkal, ale znám případ z doslechu.

Chlap sedí v hospodě, trochu se napije a nechá se kamarády vyprovokovat. Říkají mu „bůh ví, co ta tvoje doma dělá, když tam nejsi, vždyť ty pořád pracuješ...“ a on pak jde domů a manželku zbije. Tenkrát to trvalo aspoň deset let. Ale nakonec ten chlap dostal, myslím, tři roky.

Jitka Brdičková, 21, studentka, Brno

Ano, setkala. Jednou na Náměstí Svobody chlap cloumal s ženou, a pak jí dal dokonce facku. Tenkrát křičela o pomoc. Kolemjdoucí se na to koukali, někteří si toho nevšimli. Pak se jí pokusil pomoci jeden pán, ale ona začala bránit svého partnera, že se nic nestalo a odešli spolu. A jedna moje bývalá spolužačka se velmi mladá odstěhovala se svým starším

přítelem, řidičem kamiónů. Nechoval se k ní nikdy hezky, pak ji donutil, aby vynechala antikoncepci a narodilo se jim dítě. Dopadlo to tak, že jeho to s dítětem doma nebaví a po večerech chodí do hospody.

Tomáš Rada, 26, právník, Brno

S přímým násilím jsem se setkal jednou. Ve Znojmě jsem viděl jeden pár, který se hádal na ulici. On ji bil a ona začala hrozně křičet. Tak se jí pokusil zastat jeden pán, ale skončilo to tak, že se oni slovně pustili do něj. A nepřímo mám zkušenost z doby, kdy jsem dělal právní poradenství jedné charitativní organizaci ve Znojmě. Setkal jsem se tam s ženami, které byly týrané. Například si vzaly podnikatele, který nadělal dluhy, pak se rozvedli a dluhy zůstaly té ženě. Bezvýslednou situaci si zkrátka vybil na své ženě. Tohle chování vyplývá ze současné právní normy, mohlo by se to vyřešit lépe.

Rozhovor s Ivou Šmídovou

Autor: Lukáš Sedláček, psycholog

Proč se mezi organizacemi pomáhajícím obětem domácího násilí objevují často feministická sdružení a spolky? Je u domácího násilí důležitá spíše fyzická převaha nebo emoční a hmotná závislost? A co muži v rolích obětí, existují? Na takové i podobné otázky jsme se zptali vedoucí oboru Genderových studií na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně PhDr. Ivy Šmídové, PhD.

Jak spolu vůbec souvisí tematika genderu a problém domácího násilí?

Domácí násilí je zneužitím očekávání vzájemných na ženy a muže, kdy od žen se očekává pasivita a péče v soukromí a od mužů aktivita ve veřejné sféře a autorita. Koncept genderu ukazuje, že tahle stereotypní očekávání jsou výsledkem kulturních, společenských a historických trendů spíše než biologických vlastností lidí. Tím, že pochopíme, jak je domácí násilí reprodukováno sociálně spíše než biologicky, otevírá se příležitost tento stav změnit.

Proč jsou oběti domácího násilí nejčastěji ženy? Jsou ženy oběťmi, protože jsou slabší nebo protože jsou ženy?

Domácí násilí je zároveň projevem zneužití moci a vyhocené pozice ovládajícího muže a ovládané ženy, kdy nefunguje dialog rovného s rovným, ale jeden z partnerů je patologicky závislý na druhém. Z kulturního nastavení naší společnosti vyplývá, že častěji je tím dominantním, autoritativním a nezávislým muž. Nutně nemusí rozhodovat fyzická síla, ale právě výrazně nerovná mocenská pozice v partnerském vztahu (např. finanční závislost).

Gender

Termín gender (z angličtiny, vyslov džendr) se používá k označení kulturně vytvořených rozdílů mezi muži a ženami. Se stejným významem bývá někdy užíván český výraz rod.

Znamená to, že větší genderová rovnováha ve společnosti může vést ke snížení domácího násilí?

Nejen domácího. Všechny společnosti, kde se muži více podílejí na péči o děti, vykazují méně násilí páchaného na ženách. Ať už jde o domácí násilí, obřízku nebo znásilnění. Zjednodušeně se dá říci, že tam, kde se muži

častěji objevují u dětských postýlek, se ženy na druhé straně objevují častěji v mocenských pozicích, například v politice či ve vedení velkých firem. Ve veřejné i soukromé sféře panuje větší rovnováha, a proto i extrémní projevy dominance v podobě násilí jsou menší.

Často velmi mediálně vděčné téma jsou muži jako oběti domácího násilí. Jde skutečně o tak závažné téma nebo jde jen o rafinovanou šovinistickou odvetu?

Rozhodně jde o velmi závažné téma, protože v případě domácího násilí na mužích, jde o tzv. dvojí marginalizaci. Nejen že se stanou oběťmi domácího násilí, ale zároveň tím selhali jako muži. Spojení definice maskulinity s dominancí, akčnosti a nezávislosti je vyřazuje ze hry. Přesto však platí, že převládající situací je v české společnosti mužská nadvláda a jejím výsledkem je také fakt, že naprostou většinu obětí domácího násilí jsou ženy. A nebo děti – tedy i synové.

Mužskou nadvládou je zde myšleno co?

Uspořádání společnosti, v němž veřejné, s mocí spojené pozice zastávají vesměs muži a ženám je symbolicky přisouzena péče ve sféře soukromé, a to bez ohledu na faktickou participaci žen v zaměstnání a mužů v rodině.

Některé mužské organizace bojující za práva otců dávají vinu za domácí násilí samotným ženám (např. výrok předsedy sdružení K 213 „K velmi častým ženským charakteristikám patří zákeřnost, podlost a prolhanost, takže se pak mnohdy ani nelze nějaké té facce divit, což samozřejmě není žádným domácím násilím“). Proč se nedaří navázat dialog mezi feminismem a „pro-otcovskými“ organizacemi?

V tomto nedorozumění nejde o jednání

individuálních žen a mužů, ale právě o kulturní nastavení společnosti a její očekávání. Společnost dává mužům, ale i ženám, řadu výhod, a naopak některé typy jednání jsou nepřijatelné. Dokládá to přísloví „muž je hlavou a žena krkem, který ji otáčí“. Rčení poukazuje na nepřijatelnost rovnocenného vyjednávání se ženou tzv. mužskými prostředky: racionalita, logika. Pokud o ženách tvrdíme, že jsou hysterické, zákeřné, bez logického myšlení, tak

jim žádné jiné cesty než lsti a „otáčení“ krkem nezbývají. Právě to poukazuje na pokřivenost současných vztahů mezi muži a ženami, které vytvářejí spíše problémová než vyrovnaná partnerství.

S mužskými organizacemi, které dokážou tyto stereotypy nahlédnout je pochopitelně dialog možný a vítaný, takovým příkladem je Liga otevřených mužů.

Přijďte na filmový festival v rámci Týdne proti násilí na ženách!

Zveme vás na následující filmy (místo, den a čas konání viz program Týdne proti násilí na ženách na zadní straně novin):

Mezi čtyřmi stěnami

Žemira Alajbegović / Slovinsko / 1999 / 34 min.

Příběhy žen, které unikly násilí ve vlastních rodinách a hledaly útočiště v azylových domech. Hovoří o letech zneužívání, násilí, znásilňování a osamocení.

Popelka na prodej

Mira Niagolova / Kanada / 1999 / 48 min.

Hrůzné výpovědi o zničených iluzích, znásilnění a ponižení východoevropských prostitutek, které byly prodány na Západ a do Severní Ameriky.

Volání duchů

Mandy Jacobson, Carmen Jelincic / USA / 1996 / 63 min.

Silné svědectví dvou žen o válce, ve které i znásilnění bylo využíváno jako zbraň.

Čistota - prolomit kruhy mlčení

Zuria Anat / Izrael / 2002 / 63 min.

Tahara je rituál čistoty, jež ortodoxní judaismus uvalil na vdané ženy během menstruace. Některé požadavek čistoty přijímají, jiné se proti tomu, co považují za omezující přežitek, bouří.

Soudné sestry

Kim Longinotto, Florence Ayisi / Velká Británie / 2005 / 106 min.

Jihovýchodní Kamerun, staré pořádky, původní zvyky, muslimská práva, neměnné vztahy. Tak jasná pravidla, že po jejich porušení okamžitě následuje trest, který je natolik v souladu se zděděnými zvyklostmi, že poniženému nepřisluší, aby se mu vzepřel. Doba se však změnila. Hlavní představitelky filmu vzdělávají ženy, posilují jejich odvahu k sebevyjádření a k boji proti bezpráví.

Írán: Ženskoprávní aktivistka byla propuštěna

Autorka: Jana Urbanovská, dobrovolnice Amnesty International Brno

Novinářka a bojovnice ze práva žen Maryam Hosseinkhah byla 18. listopadu 2007 zatčena ve chvíli, kdy se dostavila na předvolání k revolučnímu tribunálu, aby „odpověděla na několik otázek“. Obviněna byla v souvislosti se zveřejňováním článků na internetových stránkách z trestných činů „narušování veřejného mínění“, „propagandy proti zřízení“ a „zveřejňování nepravdivých zpráv“. Den předtím po ní vyšetřovatelé chtěli, aby s sebou přivedla i další aktivistky za ženská práva.

Amnesty International zastává názor, že šlo

o vězeňkyni svědomí, zadržovanou jen za mírumilovnou činnost ve prospěch rovných práv pro íránské ženy.

Maryam Hosseinkhah je aktivistkou Kampaně za rovnost, která si vzala za cíl nasbírat milion podpisů za zrušení legislativy diskriminující ženy. Je členkou Ženského kulturního střediska, založeného v roce 2001 na podporu politických a lidských práv žen. Několik dní před jejím předvoláním k výslechu však byly stránky střediska na pokyn úřadů zrušeny.

Maryam Hosseinkhah byla údajně držena ve 3. oddělení teheránské věznice Evin. Zde jsou vězněny osoby usvědčené z nenásilných trestných činů a v době věznění Maryam zde bylo zadržováno několik dalších aktivistek za práva žen.

V roce 2007 byla Maryam Hosseinkhah již jednou zadržena, a to za účast na březnové demonstraci proti soudnímu stíhání pěti dalších

bojovnic za ženská práva. Tenkrát však byla po čtyřech dnech propuštěna.

Dobrou zprávou je, že Maryam Hosseinkhah byla 2. ledna 2008 propuštěna na kauci. Za práva žen se údajně zasazovala i v průběhu svého věznění; podařilo se jí získat knihy do vězeňské knihovny a založila i fond na pomoc vězeňkyním.

Dopisy na její podporu, iniciované Brněnskou skupinou Amnesty International, odeslala řada návštěvníků akce Týdne proti násilí na ženách, který se konal v listopadu 2007 v Brně. Dalších 86 lidí, mezi nimi i socioložka Jiřina Šiklová a herečka Táňa Fischerová, se připojilo svými podpisy k e-mailové „bleskové petici“, která požadovala propuštění nejenom uvedené aktivistky, ale i dalších íránských žen.

Amnesty International děkuje všem, kteří se postavili na podporu Maryam Hosseinkhah i dalších íránských aktivistek.

Čo je to obchod s ľuďmi?

Autorka: Jana Poljaková, dobrovolnice kampaně Ženská práva jsou lidská práva

Transport, donútiene a zneužitie k nútenej službe a práci. To sú tri základné znaky obchodu s ľuďmi.

Obchodovanie s ľuďmi je významný fenomén, pred ktorým nemožno zatvárať oči. V našich končinách sa tento druh trestnej činnosti obvykle spája len so sex-biznisom. Jeho záber je však podstatne širší. Z hľadiska obchodu s ľuďmi je Česká republika zdrojovou, tranzitnou i cieľovou krajinou.

Obchod s ľuďmi – mýty a fakty

Jeden z najbežnejších mýtov – previazanosť obchodu s ľuďmi so sex-biznisom – bol spomínaný už v úvode. Na rozdiel od dobrovoľne pracujúcich v sex-biznise sú obchodované osoby k danej činnosti prinútené najrôznejšími nátlakovými prostriedkami a podliehajú neustálej kontrole.

Rovnako, predstava hűfneho transportu obchodovaných osôb na korbách nákladných áut pod rúškom tmy je v kontexte Českej republiky značne vzdialená od reality. Obchod s ľuďmi a nelegálna migrácia môžu napohľad vyzeráť totožne, avšak, na rozdiel od nezákonného prevozu osôb cez hranice, čím sa vzťah prevádzkača s jeho „klientami“ končí, u obchodu s ľuďmi je to len jedno z mnohých koliesok umožňujúcich fungovanie celej zločinnej mašinérie.

Faktom je, že drvivá väčšina obchodovaných osôb do miesta výkonu práce prichádza dobrovoľne, s vidinou slúbeného pracovného miesta či inej ponuky. Rozlišuje sa medzi tzv. formálnou cestou, kedy ľudia reagujú na inzeráty ponúkajúce prácu v najrôznejších formách a neformálnym spôsobom, keď osoba vycestuje na popud niekoho, koho pozná a dôveruje mu (partner, rodinný príslušník a pod.). Podstatnú rolu tu zohráva i sociálne pozadie jedinca – úroveň vzdelania, osobné skúsenosti s násilím v rodine či partnerských vzťahoch, príslušnosť k menšine, prípadná ilegálna pobytu atď.

Významne ohrozenou skupinou sú potom sociálne vylúčené komunity (napr. rómske ženy), ktoré sa potýkajú s extrémnou chudobou, nedostatkom informácií, až pocitom bezvýchodiskovosti z ťažkej životnej situácie. Ako ďalší príklad možno uviesť hromadné náborové pracovníkov v špecifikovaných komunitách (Vietnamci).

Klientelu organizácií pomáhajúcich obchodovaným osobám tvoria rovnako muži ako aj ženy. U mužov je to prevažne v rámci vykonávania manuálnych prác za priam otrockých podmienok, napr. na stavbách (12-hodinové smeny 7-krát do týždňa, nevyplácanie mzdy, obmedzovanie a kontrolovanie pohybu po pracovnej dobe atď.).

Pomoc obchodovaným osobám

Organizácie zamerané na pomoc obchodovaným osobám vytvárajú potrebné zázemie

na elimináciu negatívnych následkov obchodu s ľuďmi, či už prostredníctvom informovania širokej verejnosti, kontaktnej práce s potenciálnymi klientami, prevádzkovaním telefonických liniek pomoci až po komplexnú psychosociálnu a právnu pomoc obetiam tohto závažného trestného činu.

Ako sa nestáť obchodovanou osobou

V prvom rade je nutné získať čo najviac informácií – o zamestnaní, zamestnávateľovi a mieste pobytu výkonu práce. V žiadnom prípade neodovzdávať osobné doklady ani sa zamestnávateľovi či sprostredkovateľovi práce nejakým iným spôsobom nezaväzovať. Kópia dokladov ukrytá na bezpečnom mieste môže v prípade núdze značne zjednodušiť núdzový únik. Ďalej je viac než žiadúce pravidelne informovať o (plánovanom) pobyte nejakú zodpovednú osobu, poprípade si dohodnúť „krycie heslo“ pre prípad, že by boli telefonáty odpočúvané.

Buďme vnímavejší a pozornejší k tomu, čo sa okolo nás deje. Obchodované osoby môžu byť v našej bezprostrednej blízkosti a potrebujú pomoc!

LA STRADA

La Strada je nevládna nezisková organizácia, ktorá pôsobí v oblasti riešenia problematiky obchodu s ľuďmi.
www.strada.cz

Znásilnení

Autorka: Kristýna Pešáková, koordinátorka kampaně Ženská práva jsou lidská práva

Oproti minulosti súčasné zákony nově upravujú, že obetmi znásilnení môžu byť jak ženy, tak i muži, což souvisí s důležitým posunem ve vnímání znásilnení pouze jako aktu soulože, kdy se v potaz bere i možnost znásilnení jinými způsoby (orální, anální).

Znásilnení v kterémkoli věku a jakýmkoliv způsobem je brutálním překročením intimních hranic člověka a znamená pro oběť těžké trauma, které může dlouhodobě negativně ovlivňovat její život, pokud se jí nedostane potřebné pomoci. I znásilnení je opředeno mnoha mýty, které bohužel

Mýty o znásilnení:

Co si myslíme: Znásilnení probíhá formou anonymního přepadení.

Jaká je skutečnost: Ve většině případů žena pachatele zná (kolega, známý, přítel, manžel).

Co si myslíme: Pachatelé jsou psychicky vyšinutí a nápadní.

Jaká je skutečnost: nemusí být vůbec nápadní a duševně chorí.

Co si myslíme: Znásilnení způsobuje hlavně těžkou újmu na tělesném zdraví.

Jaká je skutečnost: Většina znásilnení končí spíše lehčími až středně těžkými tělesnými zraněními, závažnější jsou poškození psychická.

existují v povědomí většiny lidí. Realita se však liší.

Podle průzkumu provedeného v ČR byla každá osmá žena znásilněna. V polovině případů přinutil ženu k pohlavnímu styku manžel, v 38% případů známý a v 11% případů neznámý muž. Jen tři ženy ze sta znásilněných tento trestný čin oznámily policii.

Jak už bylo zmíněno, velice často se zodpovědnost za znásilnění klade na oběť – ženu. Často lze slyšet výroky typu: „Ona ho vyprovokovala. Ona si o to řekla. Ona to v podstatě chtěla.“ Za znásilnění je vždy zodpovědný pachatel a nikoli oběť jako u každého trestného činu.

V dějinách byly ženy opakovaně vystavovány i mimořádně brutálním znásilněním po dobu válek, kdy se z násilí na ženách stává válečný nástroj.

Násilí ve světě: Bolest je pro ženy součástí jejich života

Autorka: Petra Havlíková, studentka žurnalistiky a gender studies

V České republice se některé věci zdají ženám docela samozřejmé. Mohou chodit volit. Rozvést se. Vybrat si svého partnera. Zdobit si své tělo jak chtějí, anebo to prostě nedělat. Ale co je běžné v jedné části světa, může být někde jinde vážný problém. Mnoho žen tento problém bolí, stojí je život, uvrhne je do chudoby. Nad některými zvyky zůstává rozum stát.

Ženská obřízka

Ženská obřízka je odstranění vnějších ženských pohlavních orgánů. Samotný pojem obřízka je v tomto případně značně zavádějící. Nejedná se o lékařský zákrok, ale o rituál bezúčelný a nenávratně poškozující zdraví a sexuální život.

Nejčastěji se provádí v afrických zemích. Na celém světě je obřezáno asi sto miliónů žen, jimž zákrok způsobuje bolesti, nemožnost sexuálního prožitku a zdravotní potíže. A proč se tedy obřízka vůbec provádí, když je tak nebezpečná? Důvodem je snaha, aby dívka vstupovala do manželství čistá a neposkvrněná a žena se navíc bez obřízky nevdá.

Zákrok se obvykle provádí bez anestezie a mnohdy jsou obřezávána opravdu malá děvčátka ve věku již od čtyř let.

Existují různé typy obřízky. Nejčastěji se dívkám odstraní předkožka klitorisu, někdy i jeho špička. Tento zákrok má nejmenší důsledky, pokud je proveden čistě a ne lasturou či střepelem a dezinfikován kravskou močí, jak je často zvykem. Druhým typem je odstranění klitorisu a malých stydkých pysků. Nejhorší následky má takzvaná faraónská obřízka. Při ní jsou odstraněny všechny vnější pohlavní orgány ženy. A žena je pak sešita natolik, že je jí ponechán jen malý otvor pro močení. Při svatební noci je pak manželem naříznuta.

Vraždy ze cti

V islámském světě platí pro ženy jiná pravidla. A to nejenom v oblékání, pracovním či osobním životě. Tyto pravidla velmi pevně stanovují, s kým se má žena stýkat, jak se může a nemůže chovat. Takzvané vraždy cti jsou

obvykle páčány mužskými členy rodiny na ženu, která se nějakým způsobem "provinila". Nejčastěji se jedná o nevěru ze strany ženy. Důvodem k vraždě ze cti ale může být i to, že se žena "nechala" znásilnit, či jen padne podezření, že flirtovala s jiným mužem.

Vraždy jsou často páčány s tichým souhlasem okolí oběti i státu, jelikož pachatelé buď nejsou odsouzeni vůbec, nebo jen k symbolickým trestům. Například půl roku vězení za plánovanou vraždu. V západním světě, kde stát podobné činy netoleruje, bývá páčáno nezletilými bratry, kteří se kvůli svému nízkému věku vyhnou vězení.

Oběti vražd ze cti někdy útok přežijí. Ale většinou to pro ně znamená trvalé fyzické i psychické následky. Ženy jsou často zmrzačeny, nebo mají jizvy po poleptání kyselinou.

Vraždy ze cti nejsou součástí národního práva, ani islámského práva, ale takzvaným kulturním právem, které nevychází ani ze zákona, ani z koránu.

Upalování vdov v Indii

Postavení vdov je v Indii často velmi bídné. Dříve neměly vdovy právo vlastnit majetek, ani se znovu vdát. Zbývalo jim odkázat se na pomoc synů, žebrání na ulici nebo zvolit tradiční smrt upálením na manželově pohřbu. Ačkoli tato indická kulturní tradice, jak ji sami nazývají, byla zakázána už britskými kolonialisty, dodnes se v ojedinělých případech vyskytuje.

Teorii o důvodu upalování vdov existuje více. Někdo se domnívá, že tradice byla převzata z jiné kultury, existují domněnky, že ženy nechťely pustit své muže na věčnost, nebo muži se chtěli pojistit, aby je manželky nemohly zabít. Nejpravděpodobnější ale zůstává teorie, že ženy se po manželově smrti ocitly na okraji společnosti a bez prostředků.

Svazování chodidel v Číně

Móda, při které si Číňané oblíbili miniaturní nožky u žen, se rozvinula už před tisícem let. A zakázána byla až v roce 1911. Přesto se i v současnosti v Číně najde mnoho žen, které mají uměle zdeformované nohy.

V elitních kruzích byly ženy s malou nohou nejžádanějšími manželkami. Snad proto, aby nemohly manželovi utéci. A drobná nožka byla důkazem, že muž má dostatek financí na to,

aby žena nemusela ani vstát ze židle a mohla se nechat všude nosit. Proto se ke svazování chodidel často přistupovalo i u chudších vrstev. Rodiče dívek se domnívali, že se tak děvče lépe vdá. Pokud se tak nestalo, zůstala jim doma zmrzačená dívka, neschopná práce, o kterou se museli starat.

Svazování nohou začínalo už u malých holčiček. Přibližně ve třech letech jim byly zlámány prsty na nohou a pevně svázaný tak, aby nohy nebyly větší než deset centimetrů. Celý proces zmenšování nohou trval asi dva roky a byl nesmírně bolestivý.

Kruhy na krku

U barmského kmene Padaungů je tradicí nechávat si na krk nasazovat mosazné spirály, jež dívkám postupně prodlužují krk. První kruh dívka dostane už v pěti letech a postupně se jejich počet může vyšplhat až na číslo dvacet a vážit mohou i pět kilo.

Dříve se takto zdobily jen některé dívky, dnes jsou to všechny. Názory na původ tradice se různí. Někdo říká, že kruhy měly ženy ochránit před útokem tygra, nebo před únosem sousedního kmene a prodání do otroctví. Někdo uvádí, že je ženy nosí na počest saně, která je pramáti jejich kmene, a měla velmi dlouhý krk.

Samotné prodlužování krku je ovšem jen iluzí, ženám se vlastně jen vzdaluje klíční kost od hlavy, obratle se prodloužit nedají. Největší nebezpečí pak představuje sejmutí kruhů, protože ženy mají úplně ochablé krční svalstvo.

Seznam dalších kontaktů:

DOMÁCÍ NÁSILÍ

ProFem, o. p. s. (Praha) – projekt AdvoCats for Women: www.profem.cz

Psychosociální centrum Acorus: www.acorus.cz

ROSA, o. s. (Praha): www.rosa-os.cz

Bílý kruh bezpečí: www.bkb.cz, www.domacinasili.cz

Sdružení linka bezpečí: www.linkabezpeci.cz
Intervenční centra po celé republice: kontakty na www.domacinasili.cz

OBCHOD S LIDMI

Charita Česká republika: www.caritas.cz

ZNÁSILNĚNÍ

Elektra, o. s.: www.centrumelektra.cz

Týden akcí proti násilí na ženách *Nechceme se bát!* u příležitosti 25. listopadu, Mezinárodního dne proti násilí na ženách (24. - 30. 11. 2008)

- 24. 11. 2008** od 10:00 v Café Práh (Ve Vaňkovce 1, Brno) **tisková konference** u příležitosti zahájení týdne aktivit proti násilí na ženách. Přítomny budou zástupkyně organizací podílejících se na týdnu akcí.
- 24. 11. 2008** od 18:00 na Fakultě sociálních studií (Joštova 10, Brno, místnost U 34) **veřejná diskuse** „Domácí násilí - černá minulost a světlé zítřky?“ Diskutovat budou např. právnička Persefony o.s. Anna Hořínová, Alena Sedláčková, vedoucí skupiny Domácí násilí Policie ČR, Martina Ježková z IC Spondea, psychologka o. s. Magdalenium Yvona Fasurová a další zajímaví diskutující. Moderuje právnička Hana Langhansová.
- 25. 11. 2008** od 10:00 do 16:00 na ulici Česká **informační stánek s happeningem**. Na místě budou k dispozici informační materiály neziskových organizací, tematická nástěnka k Mezinárodnímu dni proti násilí na ženách, kvíz o ceny, urgentní apely organizace Amnesty International, happening, atd.
- 26. - 27. 11.** v kině Art (Cihlářská 19, Brno, malý sál) **filmový minifestival**. Filmový festival proběhne ve spolupráci s filmovým klubem Gymnázia Slovanské náměstí.

Program festivalu:

- 26. 11.:** **17:30 – 19:16** film Soudné sestry (106 min)
19:30 – 20:15 následná diskuse o stavu domácího násilí v České republice a v Brně (besedující Jitka Čechová, Persefona o.s. a Eva Ostrovská, Magdalenium o.s.)
20:30 – 21:15 film Mezi čtyřmi stěnami (34 min)
- 27. 11.:** **16:30 – 17:30** film Volání duchů (63 min)
18:00 – 19:00 film Čistota (63 min)
19:30 – 20:20 film Popelka na prodej (48 min)
- 28. 11. 2008** od 17:00 v prostorách NESEHNUTÍ (třída Kpt. Jaroše 31, Brno) **workshop** s Chorvatkou Tatjanou Nikolic. Workshop proběhne v angličtině! Tématem bude násilí a sexuální zneužívání v aktivistických a anarchistických komunitách.
- 30. 11. 2008** od 19:00 v Metro Music Baru (Poštovská 6, Alfa-Pasáž, Brno) **benefiční koncert** proti násilí na ženách. Účinkovat budou: Nuck Chorris Gang, Grimasa čápa (jazz rocková kapela s příchutí funky), Čokovoko (hiphop holky z Brna) a další. Benefiční vstupné na pomoc obětem domácího násilí 100 Kč.

V měsíci listopadu budete mít také možnost shlédnout tematické nástěnky k 25. listopadu na následujících místech: Fakultní nemocnice Brno, Dětská nemocnice (Černopolní, pod FN Bohunice), Krajský úřad Jihomoravského kraje (kdo hledá najde), Vojenská nemocnice. Na úřadech městských částí budou k dispozici noviny *Nechceme se bát!* a pozvánky na týden akcí.

Tyto noviny vycházejí u příležitosti Mezinárodního dne proti násilí na ženách, který bude v Brně připomenut týdnem akcí (viz program výše), na kterých se stejně jako na tvorbě těchto novin podílí následující brněnské organizace: NESEHNUTÍ Brno, Persefona o.s., Magdalenium o.s., Amnesty International Brno, Domov sv. Markéty, NORA. Všem veliké poděkování.

NESEHNUTÍ

svoboda - zodpovědnost – angažovanost
lidská práva – životní prostředí – práva zvířat

NESEHNUTÍ se zabývá ochranou životního prostředí i ochranou lidských práv. Veškerou svoji činnost vyvíjí nezávisle na stranických a ekonomických zájmech a výhradně nenásilnými prostředky.

Součástí aktivit NESEHNUTÍ je i kampaň **Ženská práva jsou lidská práva:**

Od svého vzniku v roce 1999 jsou aktivity kampaně zaměřeny na spoluvytváření prostoru, v němž by se měnily postoje k otázkám spojeným se stereotypními představami o roli žen a mužů ve společnosti a řešily se problémy z toho vyplývající (násilí na ženách, nerovnost na pracovním trhu, v politice a v dalších sférách).

Realizované projekty tvoří především informační a vzdělávací aktivity. Jejich hlavním cílem je přenést informace a diskuse z odborných a akademických rovin mezi širší veřejnost a do všedního života.

Brněnská skupina Amnesty International

Brněnská skupina Amnesty International je součástí celosvětového hnutí, které usiluje o dodržování lidských práv všude na světě. Aktivisté/ky Amnesty International vedou kampaně v oblasti lidských práv, pořádají veřejné akce, zastávají se jednotlivých obětí bezpráví a usilují o systémové změny. Brněnská skupina AI se v současné době věnuje především urgentním akcím na obranu lidských práv, kampaním za dodržování lidských práv v Číně a Súdánu, či vzdělávání k lidským právům na základních a středních školách. Více informací naleznete na www.amnesty-brno.estranky.cz.

Zpravidla jedenkrát týdně pořádá Brněnská skupina Amnesty International e-mailové „bleskové petice“ na obranu lidských práv. Jedním ze sledovaných témat je i násilí na ženách a pronásledování aktivistek za práva žen. Máte-li zájem, objednejte si zaslání informací o těchto případech na adrese e-akce@amnesty.cz. Další informace získáte na stránkách www.amnesty-brno.estranky.cz/stranka/urgentni-e-akce.